

ČESKÁ KONFERENCIA ZÁRODKOM DUCHOVNÉHO PARLAMENTU?
O POTREBE SPOLOČNEJ VÍZIE A ZA AKÝCH PODMIENOK K NEJ MÔŽEME DOSPIEŤ

Emil Páleš

Ako Alexander Veľký premohol mnohonásobnú presilu a stal sa najslávnejším vojvodcom? Tak, že keď sa vracal jeden radový vojak uzímaný zo stráže, najmocnejší muž sveta vstal, uvoľnil mu vlastnú stoličku pri ohni a povedal: poď sa zohriať. A to bolo v čase, keď poddaní perzského kráľa ležali tvármi na zemi a kto mal tú opovážlivosť zodvihnúť ju a pozrieť kráľovi do očí, tomu ju zoťali. Tak za koho z nich umierali vernejšie?

Ako Džingischán dobyl najväčšiu ríšu na svete? Divoké kmene Strednej Ázie žili pod vlčím totemom ako svorky dravcov, navzájom sa prepadávali a okrádali. Džingischán v detstve veľa vytrpel a zmenil zmýšľanie. Stal sa spravodlivejší a preklenul kmeňovú rivalitu. Keď mu uniesli ženu a zostala tehotná s nepriateľom, nielenže to dieťa nedal zabiť, ale povedal: z každého kmeňa adoptujem jednu sirotu ako symbol. Jeden po druhom, po rôznych kľukatých cestách, nakoniec všetci skončili v spojení s ním. Pretože **charakter je to jediné, čo v konečnom dôsledku určuje náš osud - všetko ostatné je len dočasný trik.**

Obrovská sila bojovných kmeňov v hĺbke Ázie tam bola po stáročia, ale viazaná vzájomnou rivalitou, ako keby tam nebola. Až tu prvýkrát stála svorne zjednotená na Džingischánov povel a zmietla svet ako uragán. Čo z toho vyplýva? **Ľudský potenciál je latentne viazaný v spoločnosti nerestami ako sily v atómovom jadre. Prijatím vyššieho stupňa etiky sa vnáša do spoločnosti usporiadanie a uvoľnia sa z nej ohromné sily.**

Prečo Rím nezanikol, ani keď bol porazený, ale bol predurčený zvíťaziť? Keď Hannibal drtivo rozpráčil rímske légie a obkľúčil samotné hlavné mesto, normálne by sa čakalo, že sa vzdajú a ich spojenci prebehnú na stranu nového, mocnejšieho hegemonu. Ale nestalo sa tak. Aj porazení chceli zostať Rimanmi, pretože Rím predstavoval vyššiu, slobodnejšiu formu života a nielen zámenu jedného despota za iného. Tu, pred bránami Ríma Hannibal pochopil, že Rím sa nedá poraziť fyzicky, pretože Rím je myšlienka. **Keby sme my mali myšlienku, boli by sme neporaziteľní.**

Jedna psychologička urobila jednoduché pozorovanie: dve znepriatelené skupiny skautov zabudli na rivalitu iba vo chvíli, keď sa vynorila vyššia úloha. Keď vozy zapadli v blate a bolo treba hrdinov, začali prirodzene spolupracovať. **V prítomnosti vyššej myšlienky miznú žabo-myšie spory a záujmy nižšieho rádu.**

Viktor Frankl urobil v koncentračnom tábore dôležité pozorovanie, na ktorom založil svoju logoterapiu: že najdôležitejším faktorom prežitia bolo vedomie zmysluplného cieľa. Tí, čo si vedeli nájsť nejaký zmysluplný tvorivý cieľ v budúcnosti, napríklad deti alebo prácu, mali v ňom reálny prameň duševnej sily. Ale u tých, čo stratili vedomie hodnôt, ktoré dáva duši oporu podobnú mravnej chrbtici, sa prejavili známky duševného rozkladu a podľahli ničivým silám koncentračného tábora.

Úsilie o sebaprekonanie pre niečo vyššie ako som ja sám, je podmienkou duševného zdravia; je tým, čo oživuje, uzdravuje a integruje nielen psychiku jednotlivca, ale aj **spoločenský organizmus.** Zlaté veky v dejinách sa uskutočnili tam, kde ľudí na chvíľu spojila spoločná vízia nejakých vyšších hodnôt, či už náboženských alebo iných. **Globálnym problémom číslo jeden je, že svetu dnes taká vízia chýba.**

Vládnuť spoločnosti sa dá len pomocou niečoho, na čo reaguje väčšina. Reálny politik musí niečo také nájsť, a ak nie je nič pozitívne, zostáva len negatívne – nejaká hrozba alebo nepriateľ, a ak reálne nie je, tak sa musí vykonštruovať. Inak sa spoločnosť nedá udržať pohromade. Preto museli padnúť dvojčky.

Tak či tak, **zápas so zlom je tou michaelskou iskrou, z ktorej sa vykresávajú morálne sily, držiace celú spoločnosť pohromade.** Ako kľúčový kameň katedrály, čo drží všetky ostatné kamene pokope. Buď pochopíme tento zákon vnútorne, ako nás učia veľkí mystici a svätí, a povedieme svätú vojnu so slabosťami našej vlastnej povahy. Alebo sa spoločnosť rozštiepi, objaví sa vonkajší nepriateľ a povedieme vojnu s ním. Buď sa pre to rozhodneme slobodne, alebo sa v tom ocitneme nedobrovoľne. Invázia mimozemšťanov by zjednotila rozhádzané, sebecké ľudstvo. Ale uvedomme si, že mimozemšťania tu už sú. Že z priepasti kolektívneho nevedomia nás opantávajú inteligencie neľudské, ktoré sa snažia vychýliť zemský vývoj z jeho dráhy.

Pýtal som sa priateľa – je to izraelský umelec žijúci v Čechách – či aj tam je taká korupcia ako tu. V Izraeli nie je, hovorí, ale čoskoro bude aj tam. Prečo? Lebo osobnosti, ktoré vybojovali existenciu štátu a prinášali obeť, stále ešte žijú, a držia to morálne; ale už vymierajú. V našich vládoch takí ľudia nesedeli ani na začiatku, alebo ich veľmi skoro vylúčili. Naš zápas bol veľmi mdlý a nevydobyli sme si slobodu vlastnými silami, preto ju ani nemáme. Keď sme porazili Hitlera, mali sme v rukách reálnu moc, a postavili sme nacistov pred norimberský tribunál. Nad komunizmom sme takto nikdy nezvíťazili. Naopak, boli sme presvedčení, že musí trvať ďalej ešte v čase, keď už politbyro bolo dohodnuté so západnými mocnosťami na transformácii. Generáli KGB a ŠtB riešili problém: ako nás vyburcovať, aby sme to odzvonili kľúčmi a začali spolupracovať? Nechceli sme. Tak nás polievali vodou, nafingovali zabitie študenta...

Ale nikto, ani Václav Havel, sme si nemohli určovať - lebo sme neboli iniciátormi - ale len prijať podmienky, ktoré stanovil niekto iný. Prvou podmienkou bolo, že nikto z komunistov nebude potrestaný ani súdený, a druhou, že odovzdajú moc a majetok predovšetkým sami sebe, aby tí istí prospechári ďalej vládli pod novými kapitalistickými heslami (a tak sa prevtelili do nového tela skôr, než sa staré telo spoločnosti rozpadne).

Aj ja som bol medzi demonštrantmi proti Gorile. Ale povedal som organizátorke: Lucia, myslí na to, čo sa tu v *skutočnosti* odohráva. Demonštrujeme proti korupcii, ale v skutočnosti pomáhame rozbiť vládu, ktorá sa po dlhom čase pokúsila korupciu obmedziť. Podľa správ, ktoré som mal, Radičovej vláda skutočne smerovala k tomu, aby sa korupcia stíhala. No pretože všetko je založené na korupcii a vznikla neistota, zastavili sa obchody a vláda musela rýchlo preč. **Ako to, že aj my sami pomáhame zlu, aj keď sa nám sníva, že sme bojovníci za dobro? Pretože niekto iný nám plánuje, kedy presne sa máme nahnevať a na koho presne, a my pasívne reagujeme.** Až raz urobíme niečo sami od seba, z vlastnej myšlienkovvej iniciatívy, bude to prvýkrát, čo nám to nenaplánovali tajné služby a nepodstrčili médiá.

Musíme mať morálnu iniciatívu. Cieľavedome vytvárať situácie, ktoré vedú k dozrievaniu duší a triedeniu zrn od pliev. Ako sa stojatá voda vyčistí, keď sa dá do pohybu – vyvolať očistný duchovný pohyb. Pravdu nemá jeden (aj keby mal, otázka by znela, ako si ju osvoja tí ostatní). Pravda sa musí vynoriť z tohto procesu. **Osvojme si cnosti správnej komunikácie a pravda sa začne vynárať.** Vtiahnime druhých do dialógu, zapojme morálnu fantáziu a vôľu do myslenia.

Nie, že niekto povie „ja som čistý, mne súd nič nedokázal“. Morálka si vyžaduje viac než trestné právo. Zbavte mlčanlivosti toho a toho, ukážte ten obchodný kontrakt, čo v ňom je, nebráňte zistiť, kto to bol, keď ste to nebol Vy! Nechcete? Tak sa netvárite, že máte dobré úmysly!

Naučte sa **rozoznávať pravosť už podľa spôsobu, akým ľudia komunikujú.** Nemusíte byť experti, aby ste zistili, kto je kto. Od roku 1989 hovorím, že studená fúzia asi existuje. Na to nemusím byť fyzik. Stačilo mi, keď som počul dekana fakulty fyziky hovoriť, že „nový jav neexistuje pretože odporuje doterajším učebniciam fyziky“ a potom Fleischmann a Pons museli utiecť zo Spojených štátov. Nezúrili by tak, keby na tom nič nebolo. V roku 1995 som v *Sophii* písal, že dolárová bublina spľasne a otrásie to menovým systémom. Nemusím byť ekonóm. Keď sa peniaze robia z ničím nekrytých papierov, musí to raz prasknúť a viesť k inflácii. V roku 1997 som spísal článok o tom, že južná a severná Európa majú rozdielnu povahu a iný vzťah k peniazom: prílev nových peňazí na juhu

nevedie k investíciám a ďalším ziskom, ale k prejedaniu a ďalším dlhom. Pretože sa to už raz stalo, keď sa v 16. storočí valilo zlato a striebro z Nového sveta. Nemusím byť kriminalista, aby som vedel, kto zhodil dvojčky. Stačí mi, že vláda USA odstránila všetky stopy, ktoré jednoznačne svedčili o tom, ako sa to stalo, a vedieť, že stopy zahladzuje iba páchatel' alebo jeho komplic.

Nevšimli ste si, že tzv. osobnosti nikdy o ničom nevedia – o všetkom, čo je naozaj vážne a potrebné, vždy mlčia. Vedú len monológy alebo zdanlivé dialógy s ľuďmi, od ktorých nedostanú žiadnu nepatričnú otázku. Môžem sa Tomáša Halíka opýtať, aký má postoj k tomu, že pápež nedávno v televízii opäť klamal? Vytkol mu to, ako pápežský poradca? Kde sa môžem Jiřího Grygara opýtať, prečo nestiahol môj bludný balvan, keď sa už medzitým dozvedel, že mi ho udelili za niečo, čo som nikdy netvrdil?

Prázdnej demokratickej forme môže len otvorený dialóg dať živý obsah a vrátiť bijúce srdce. Keď nás nepustia do kúpených médií, vytvoríme vlastné na internete – stálu Českú konferenciu. Venujme sa tam pozitívnym alternatívam. Vyzvime tých, čo stoja v ceste, k dialógu. Kto sa mu vyhýba, asi nemá dobrý úmysel. **Osvojme si sociológiu ako celostnú metódu.** Nie, že jeden verí, pretože proste verí v nejakej cirkvi, a nezaujímajú ho fakty ani zdravý rozum. A iný sa odvoláva *len* na fakty ako na tzv. „realitu“, a je hluchý k volaniu ducha, podľa ktorého tú realitu bolo treba dávno zmeniť. Ten, čo vyciťuje srdcom, by sa mal zaujímať hlavne o rozum; a rozumár uznať, že cit je prameňom poznania. **Keby sme takto išli vzorom, ako pravdivo komunikovať pri činnosti, veľmi rýchlo by sa vynárala pravda a triedili dôveryhodné osobnosti.** A vznikol by dajaký duchovný parlament, ktorý nemá legislatívnu moc, ale úctu obyvateľov.

Ale chceme to vôbec, ľudia? Jeden chce zmenu, no nemá moc ju uskutočniť, lebo až bude mať moc a svoj kus koláča, nebude už chcieť zmenu. Každý chce zmenu všade, okrem miesta, na ktorom sám v živote stojí – vo svojom zamestnaní a okolí. Tam sa bojí o seba. Ale to je práve to jediné miesto, kde by mohol niečo zmeniť, lebo všade inde by to mohli zmeniť len druhí ľudia. **Tým, že podporujeme ľudí okolo seba nie podľa charakteru, ale podľa toho, čo z nich máme, vynášame do vlastného čela zločincov.** Slovák nechce iného, než korupčného starostu. Lebo chce, aby do dediny priniesol peniaze, ale bez úplatku nedostane európsky fond. Američan zvolí len vládu, ktorá mu zabezpečí lacnú ropu – to jest zásadne len hromadných vrahov a podpaľačov vojen v zahraničí.

Viete, nad čím si práve teraz lámú hlavy americkí generáli? Irán dokončuje atómovú bombu a Izrael má strach, preto chce zaútočiť prvý, a Ameriku to vtiahne do vojny, lebo tam má základne. Kto pripravil všetky predpoklady pre túto vojnu? Kto iný, my predsa. Za pomoc v prvej svetovej vojne sme Arabom sľúbili, že Palestína bude ich, ak si ju vybojujú od Osmanov. Potom sme ich podrazili, tú zem sme im nevrátili a nasáčkovali sme tam pomocou teroru Izrael. Prirodzene, že ich arabský svet nenávidí a že sa boja. Irán chcel byť našim priateľom, obdivoval západ, mal demokratickú vládu. Nám to ale nestačilo. Zabili sme Mosaddeka a dosadili za vládcu vlastnú figúru, aby sme mohli kradnúť ich ropu. Urazili sme Peržanov a zahnali ich späť do náručia islamského fundamentalizmu – sami sme si vyvolali Chomejního režim, s ktorým bojujeme a považujeme ho za zlo. Ale cez švajčiarske banky to tam financujeme, aby sme mali z tej atómovej bomby úroky! Hovorím „my“ a myslím predovšetkým Anglicko, Ameriku a celý západ, lebo to sú teraz naši najlepšie kamaráti. Celú vojnu sme si dokonale pripravili a teraz pripravujeme aj mierové rokovania. Je to ako v tom príbehu, kde námesačník v noci vylomí zámok na bráne vlastného domu a cez deň sa sťažuje na zlodeja. Nemajú moslimovia pravdu, že sme zradní, neveriaci psi, ktorí rozprávajú o Kristovej láske a ide im len o peniaze a suroviny? Od krížových výprav je to stále rovnaké.

Rozmanitosť tu bude vždy a je predpoklad tvorivej slobody. Uniformná spoločnosť by znamenala koniec vývoja. Rozmanitosť je daná už tým, že máme rozdielny pôvod a skúsenosť. **Ale smie sa nazývať rozmanitosťou len dovtedy, kým sa úprimne usilujeme pochopiť to iné a sme poctivo presvedčení o svojom. Inak je to už roztrieštenosť.** Pravda je ukrižovaná a rozštvrtená do sedem miliárd kusov a vzkriesiť ju môžeme len tak, že zahrnieme skúsenosť každého jedného a prestaneme uctievať seba samých a svoju skupinu nadovšetko.

Gándhí sa rozhodol zomrieť, ak sa Indovia nezmieria a neprestanú si podrezávať krky kvôli náboženstvu. A prišiel za ním hinduistický otec, šialený nenávisťou, keď mu moslimovia zabili dieťa. Chcel, aby Gándhí prestal hladovať. A Gándhí mu povedal: poznám liek na tvoju bolesť: ujni sa moslimského dieťaťa, ktoré stratilo rodičov. Čože? A nielen to, pokračuje Gándhí, ale vychováš ho

ako vzorného moslima!

V Gogoľovej dráme, Taras Bul'ba vedie kozákov do boja proti Poliakom. A jeho vlastný syn sa zamiluje do dcéry nepriateľského vodcu a prebehne na druhú stranu. Samozrejme! Drsný, životaplý kozák a vzdelaná, kultivovaná Polka pocítili k sebe príťažlivosť. Ako Rómeo a Júlia z na smrť znepriatelených rodov. „*Milujte svojich nepriateľov*“ – to nie je zbožná prosba, ale *zákon* pôsobiaci v osudoch. Podvedome milujeme to opačné, s čím nevieme žiť, keďže je to inak uspôsobené než my - ale čo nám chýba, aby sme boli úplní. **Láska je tá sila, ktorá chce uzdraviť a zaceliť čiastočné.** Láska, ktorá pohýna slnko a hviezdy, všetkému vládne - len chudák človek o tom nič netuší; ale vo svojich snoch o tom sníva.